

KULTUR

Tips oss kultur@vl.no

KOLLEKTIV BEVISSTHET: Dagen etter Black Lives Matter-demonstrasjonen i Oslo, bestemte Michelle Tisdal seg for å samle inn så mange av plakatene som mulig for å bruke til formidling. Her er et tverrsnitt av utvalget.

Foto: Alf Simensen

Samler plakater fra Black Lives Matter-demonstrasjonen

ANTIRASISME: Den norske borgerrettighetskampen har røtter tilbake til 1970-tallet. Michelle Tisdal vil formidle historien med plakater fra de norske Black Lives Matter-demonstrasjonene.

ELIAS BAKKEN JOHANSEN
elias.bakken.johansen@vl.no

Da 15.000 mennesker stod samlet utenfor Stortinget for å vise solidaritet med ofre for rasistisk motivert vold og ta avstand fra diskriminering, raseprofilering og strukturell rasisme, stod en nervøs Michelle Tisdal i kulissene klar for å holde appell.

«Vær stemmen som løfter samtalen. Hvis du ikke kjenner historien, lær den».

Da hennes fire minutter var unnagjort, kunne hun puste lettet ut. Hun fikk sagt alt hun kom for å si.

– Dagen etter demonstrasjonen våknet jeg og tenkte: vi må ta vare på plakatene!

Definisjonsmakt. Siden da

**NORSK BORGER-
RETTIGHETSKAMP**

◉ Fremmedarbeiderforeningen ble stiftet i 1972, og arbeidet for innvandrede arbeidstakeres interesser. De jobbet også mot diskriminering av innvandrere i arbeidslivet så vel som i media, og engasjerte seg særlig for innvandringsstoppen som ble innført av regjeringen i 1975.

◉ 5. oktober 1976 organiserte Fremmedarbeiderforeningen en antirasistisk demonstrasjon i Oslo.

◉ I 1978 oppstod Folkeaksjonen mot utbygging av Alta-Kautokeinovassdraget.

Kilde: Oslo byarkiv

har Michelle Tisdal gjort sitt for å samle inn plakater fra Oslo-demonstrasjonen tidlig i juni, men også fra byer som Hamar og Stavanger. Gjennom prosjektet Lift Every Voice (LEV) – oppkalt etter sangen ved samme navn, *the black national anthem*, som hun kaller den – ønsker hun å dokumentere og arkivere borgerrettighetsbevegelsen i Norge.

Tisdal er amerikaner, født i samme by som George Floyd, men flyttet til Norge i 1995. Hun mener det kom mange fortellinger ut av plakatene fra den norske demonstrasjonen, som hver på sin måte omhandler sosial urettferdighet og strukturell rasisme.

– Det sentrale er hvordan man definerer dette øyeblikket. Jeg tenker at plakatene kan være viktige brikker for å forstå ulike meninger, og håper de kan være

et utgangspunkt for å belyse den historiske utviklingen. Da kan vi forhåpentligvis også forstå dette øyeblikket i et bredere perspektiv, sier Tisdal.

Som sosialantropolog har hun jobbet mye med samlingspleie, kulturarv og identitetspolitikk. De siste 11 årene har hun jobbet som forskningsbibliotekar ved Nasjonalbiblioteket. Nå har hun omkring 50 plakater samlet i leiligheten på Etterstad i Oslo, som hun i løpet av intervjuet sprer utover den åpne stue- og kjøkkenløsningen.

– Dette er ikke bare nyhetsoverskrifter, men forhold som avgjør livskvalitet og som har å gjøre med hvor trygg man føler seg i hverdagen. Noe av kjernen i dette handler om definisjonsmakt, hvem får fortelle hva de opplever?

For Tisdal er nettopp definisjonsmakt et stikkord. Hun mener makten til å definere egne opplevelser er et grunnleggende behov, og at demonstrasjon er en viktig arena.

Borgerrettsbevegelsen. Selv om svarte amerikaneres kamp om borgerrettigheter er nokså kjent blant mange nordmenn, er vår egen historie med borgerrettighetskamp langt mindre kjent.

– Vi glemmer at antirasisme har en historie i Norge. Særlig siden midt på 70-tallet har det foregått organisering rundt antirasisme her, men det er historier få kjenner til, mener Tisdal.

Fremmedarbeiderforeningen jobbet for innvandreres rettigheter, og organiserte blant annet en antirasistisk demonstrasjon 5. oktober 1976. I 1978, etter nesten

77 Dagen etter demonstrasjonen våknet jeg og tenkte: vi må ta vare på plakatene, sier Michelle Tisdel.

TREKKER LINJER: Michelle Tisdel er sosialantropolog og forskningsbibliotekar ved Nasjonalbiblioteket. Hun mener vi glemmer at antirasisme har en historie i Norge, og vil med plakatprosjektet trekke paralleller til 70-årenes norske aktivisme. Foto: Alf Simensen

ti års kamp, oppstod Folkeaksjonen mot utbygging av Alta-Kautokeinovassdraget. De jobbet for å bevare samiske interesser i Alta-området.

– Før man hadde institusjoner som OMOD og Antirasistisk senter, var det mennesker som samarbeidet i kampen om borgerrettigheter. Noe av det vi har opplevd i 2020, har skjedd i Norge før – bare at de fleste ikke var med på det, forteller Tisdel.

Hun har spurt seg hvordan hun kan hjelpe folk å forstå at det som har skjedd de siste månedene, nettopp er del av en lang prosess – som begynte i Norge på 70-tallet.

– Det er ikke start, midtpunkt og slutt til det å oppnå sosial rettferdighet og et velfungerende samfunn. Forhold skifter og endrer seg hele tiden. Dette plakatmaterialet

har forbindelser til både fortiden og fremtiden. Om vi kan få folk til å forstå øyeblikket som en del av en lengre prosess, tror jeg de vil kunne tenke nye tanker om rasisme, sosial rettferdighet og borgerrettigheter.

Lettvint historieskriving. Historiker Ellen Røsjø mener det er viktig å bevare originalt materiale for å kunne bevare historien. Samfunnsdokumentasjon er en viktig del av den kollektive hukommelsen.

– Alle har rett til en historie, og skal kunne gjenfinne materiale som speiler deres liv, sier Ellen Røsjø.

Hun har jobbet med bevaring og formidling av private og offentlige arkiver i mer enn 30 år. Fra 2004 til 2007 ledet hun prosjektet Oslos multikulturelle

arkiver. Oslo byarkivs forsøk på å gjøre sin egen samfunnsdokumentasjon mer flerstemmig.

– Det er viktig å bevare det originale. Selv om noen har skrevet om noe som har skjedd, har nye generasjoner nye blikk på det. Det finnes nok av lettvint historieskriving der man gjenbraker sekundærkilder og gjentar andres feil, sier Røsjø.

Hun understreker at myndighetenes arkiver har en viss hensikt, og primært skal være et tjenlig, administrativt verktøy. Derfor må de offentlige kildene leses på en annen måte, mener hun, de må strykes mot hårene.

– Det er viktig å sette spor etter seg i arkivene for å finne igjen noe av sin egen historie, bemerker Røsjø.

Michelle Tisdel vil ikke bare sette spor i arkivene, men at de-

monstrantenes plakater skal stilles ut og aktivt brukes til formidling. Alle som har donert sin plakat blir oppfordret til å fortelle om sitt forhold til plakaten og hvorfor de var på demonstrasjonen. Hun mener det gir en slags definisjonsmakt til den som har laget plakaten.

– Fortellingene som folk lager om dette, kan være like sterke som en institusjons fortelling. Hvem får lov til å beskrive det som skjer?

Benjamin Hermansen. Bare fem dager etter at Tisdel hadde startet innsamlingsarbeidet, tok HL-senteret kontakt. De er nå blant en av flere som har bidratt til innsamlingen. Foreløpig har hun altså samlet plakatene hjemme hos seg selv, men ønsker en bevaringsinstitusjon som samarbeidspartner.

Så lenge institusjonen har den riktige kompetansen.

– Det handler ikke bare om å ha et trygt sted å bli oppbevart – de skal brukes til formidling. Det er veldig viktig for meg at de ikke blir en del av en institusjons fortelling som ikke henger sammen med fortellingene til de berørte målgruppene.

I januar er det 20 år siden Benjamin Labaran Hermansen ble drept av nynazister. Tisdel vil gjerne benytte den anledningen til å hedre Benjamin, og trekke linjer til i dag ved å stille ut alle plakatene.

– Plakatene er viktige for å huske. For meg handler det om hvordan vi skal huske dette øyeblikket, men også hvordan vi skal ta dialogen videre fra å snakke om det vi ikke liker, og til å bevege oss mot løsninger.